

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>Szerkesztőség: hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő N.-Péterfia utca 348 szám.</p>	<p>Megjelen hetenkint egyszer szombaton egy iven. Előfizetési ár egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt, 200 szóig 2 frt, a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr, harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>Kiadó hivatal: hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény inté- zendő, Fűvészkert-utca 1080. sz</p>
--	--	---

Magyar protestáns irodalmi társulat és belmissiói egyletek.

(A főtiszteletű konvent tagjainak szíves figyelmébe.)

II.

A belmissiói munkásság életre költését is a főtiszteletű konvent tagjainak lelkes felhívásától, majd munkás tevékenységétől várjuk. Itt is nekik kell kibontani a zászlót, mert hiszen azt mutatja mi nálunk a szomorú tapasztalat, hogy a mit kisebb emberek kezdenek el, — csüggenek bár ők eszméjükön a legtisztább lelkesedés szent tüzeivel s küzdenek bár a mellett szellemi kincstárok legszébb gondolataival, — az ő kezökben alá kell hullani a szent ügy magasan lengett lobogójának, mert belepi azt a jelvényt a közönynek, a föl sem vevő kicsinylésnek pora, a tüzet elhamvasztja a környezeti atmosphaera hidege. Lehet-e ott munkás, messze ható tevékenység, hol oly sok elem ellene van már az eszme terjedésének is, mielőtt az testet öltene magára?!

Én hiszem, hogy ha felülről indul meg a mozgalom; ha magasabbról száll alá a munkás tevékenységre keltő jótékony eső: mélyebben is behatol az egyháztársadalmunk száradásnak indult, kevés terméssel, csekély aratással biztató talajába — s új életre kél földünk a tenyészet.

De hát ez is munkát, nagy és nehéz, bár, sok vállra felosztva, végre is elhordozható munkát igényel. Van-e azonban közülünk valaki, ki visszariadna a munkától, ha arról van szó, hogy a megmerevült csontokba életet leheljünk?! Lehet-e még ma valamely lelkésznek a középkori bágyatag „dormi secure“ a jelszava, holott a világ is „multo cum sudore et labore“, végzi a maga, sokszor egyházellenes, tehát romboló munkáját. És pedig az építés mindig nagyobb erőfeszítéssel, több intenzív munkával jár, mint a rombolás.

Mi az a belmissió, melynek érdekében mi most szót emelünk.

Az egyház egészséges, munkabíró részének reagáló

tevékenysége az, mely a beteges részről jövő bajok ártalmas befolyása ellen akarja biztosítani a még épen maradt részeket, mely az elesett tagokat föl akarja emelni, vagyis az elkereszténytelenült tömegeket vissza akarja hódítani Krisztus egyházának. Az élő keresztyének egyházi jellegű munkája az, melyet a legtöbb esetben nem maga a hivatalos egyház, hanem ennek kebelén és ennek javára a buzgó egyháziasság műveiben gyönyörködni és munkálni szerető egyháziak és világiak végeznek.

A múlt század végén s a jelen század elején, a vihar és a forradalom nyomában, jótékony ellenhatásként született meg a maga valóságában a keresztyén emberszeretetet hirdető és létesítő belmissió. Ma a föld különböző részein, de különösen a mi földrészünk egyes országaiban egész hadsereget képeznek annak munkásai, kik leszállanak a bűnök sötét örvényeibe, fölemelkednek a hideg hóval fődött, vagy a sivar kopasz sziklákhöz, hogy amott világosságot, itt meleget terjeszzenek; látogatják a szegényeket, a betegeket; menházakat emelnek; bibliákat, vallásos-erkölcsi tartalmu olvasmányokat osztogatnak; predikálják az igét alkalmas és alkalmatlan időben. Csak egy pillantás Kaiserswerth diakonissa-intézeteire s ezek fényében az egész diakonissa-ügyre; csak nézzük el, mint terjesztik a Hamburg melletti Rauhes Haus emberei a világ vad népei közt a kulturát, a civilizációt s ezzel a keresztyénséget, vagy a német és francia seregek közötti dúló csatáknak piacznán mily önfeláldozással szedik össze és ápolják a sebesülteket; tekintsük meg a biblia- és traktátusterjesztő társulatok óriási munkáját; azoknak roppant seregét, kik a vasárnapi iskolák, a gyermekistenítiszteletek ügyében fáradszók: bizony, ezen áldott mozgalmat szemlélve, igazat kell adnunk ama tapasztalatnak, hogy több protestáns egyházban jelentékenyen emelkedett az egyházi élet és erkölcsiség a belmissió munkásainak tevékenysége nyomán. Elhiszszük egy nagy angol politikai lapnak, hogy „Londonban egy bibliával fölfegyverkezett, ötszáz főből álló sereg többet tehet, mint egész katonaezredek“ s nem látnunk abban semmi nagyítást, ha az angol belügyminiszter 1848-ban azon nyilatkozatot tette, hogy a londoni városi

missió mentette meg a nyomorral és bűnnel tulterhelt fővárost Páris, Berlin és Bécs sorsától.

De minek beszélem én ezeket, hiszen könnyen rámfoghatják némelyek, hogy a jámbor phantasmagorák országában járok, mikor ilyen dolgokat írok le. Mert hát mi nálunk az a szokás némelyeknél, hogy kinevetik azt, a ki külföldi tapasztalatairól is mer beszélni.

Nem! Tudom én jól, hogy mi nálunk lehetetlen oly nagy gépezettel dolgozni, mint a hogy ezt a külföld több országaiban teszik; tudom, hogy elröppent álmom az, a mit Skócia fővárosában annyszor láttam, hogy egy ezredes, egy egyetemi orvostanár, vagy egy ügyvéd, kiket személyesen is ismertem, elnököltek missiói gyűléseken — és pedig az egyik kiváló jó katona, a másik hirneves belgyógyász, a harmadik Edinburgh egyik legkeresettebb ügyvéde volt. — tudom, hogy ez itten mi nálunk nem valósul meg soha.

Mi más levegőben élünk, más vérmérsékletű emberek vagyunk. Távol állunk az egyháziasságban minden túlzástól. Szeretjük vallásunkat s meg is védjük, ha kell, de . . . szenteskedni nem szeretünk.

Igy beszélünk mi s van is e beszédben sok igaz. Csak az nem igaz, hogy az élő vallásosság egy volna a szenteskedéssel.

A belmissiót az élő vallásosság szülte s csak ott nincs arra szükség, hol mindenki igazán vallásos.

Egyházunknak vezérférfit, ti töletek kérdelem, van-e mi nálunk belmissióra szükség? Nem emelt-e népünk oly bálványokat magának, melyeknek tisztelete ellenkezik az igaz Isten tiszteletével? Ép és egészséges-e egyházunknak teste, nincsenek-e rajta kóros kiütések? Ha mi nem megyünk ki, mint azt nálunk sokkal kisebb (de részben jóval gazdagabb) egyházak teszik, a külmissió, a hittérítés nehéz munkáira; ha nem akarunk azon evangéliumi pásztorhoz hasonlítani, ki elveszett juha után kimegy a pusztasivatagába: vajjon a házban elveszett egy drakhmát nem kell-e nekünk is nagy szorgalmatossággal keresnünk?!

Világért sem véljük, hogy valami nagy apparátussal kezdhethnénk mi e munkához. De azt igenis gondoljuk, hogy bármely, körülményeinkhez jól alkalmazott belmissiói munkában a világiak, legalább erkölcsi támogatását is megnyernők. Ashton ur, a nem rég körünkben járt londoni congregationalista lelkész a világi elem munkás tevékenységének megnyerését tartotta mi nálunk legelső és legfontosabb kívánalomnak, hogy valamely belmissiói munkához kezdhessünk.

Bizzon meg a főtiszteletű konvent a maga tagjai közül valakit, hogy indítson mozgalmat egy magyar vallásos néplap szerkesztésére s magyar traktátusok kiadására. Vegye aztán ezt a vállalatot a konvent erkölcsi pártfogásának szárnyai alá. Sürgesse a vasár-

napi iskolák, vagy a hol ez nem föltétlenül szükséges, a gyermekistenítiszteletek eszméjének létesítését. Hívja föl a theologiai akadémiák tanárainak s az egész lelkészi karnak figyelmét e tárgyakra; sürgesse ez eszmék létesülését mindenütt; csináljon, vagy csináltasson propagandát a belmissiói eszmék terjedésére s ha lehet, egy havonként megjelenő külön lapban ismertesse, a mit e téren nálunk és külföldön tettek, tesznek és teendők.

Törvénykönyvünk 61. §-ának h) pontja értelmében az egyetemes konvent „vezeti és intézi a missiói ügyeket.“ Felfogásom szerint ezek is, a miket két cikkemben elmondottam, szoroson missiói ügyek, vagy ha az első nem az, a 61. § a) pontja értelmében mindenesetre „az egyházat egyetemesen érdeklő“ az is, hogy lelkészeinek szellemi niveauja emeltetvén, egy a hitfelekezetek között, mint az állam irányában minél jobban teljesíthessék kötelességeiket. Tudom, érzem, hogy ez utóbbi pont nem vonatkozik szoroson arra, a miről én most beszélek, de olykor-olykor jó, ha az írott törvénynek nem csak betűit, hanem szellemét is nézzük.

Én nem tudom, melyik az előbb való dolog, az-e, ha magyar protestáns irodalmi társulatot létesítünk, vagy az-e, ha a belmissió munkáját egyleti működés útján, vagy bármely más módon megindítjuk.

Egyet azonban tudok; azt nevezetesen, hogy nem virágozhatik ott az egyházi élet, nem várhatunk ott izes gyümölcsöket, hol a talajt nem termékenyítjük. Azt is tudom, a mi ezzel szoros összeköttetésben van, hogy a legtermékenyebb talaj sem adhat tápláló gyümölcsöt, ha a belé oltott fa nemesítve nincsen.

Együtt jár e két dolog s a kertésznek mindkettőre egyszerre kell kiterjesztenie figyelmét.

Meghallgattatást kérek ez egyszer!

Hadd ne hangozzék el gyöngye tollam szava észrevétlenül!

Cikkeim életbe vágó kérdések körül forogtak. Meltassák azokat komoly figyelmökre a főtiszteletű konvent mélyen tisztelt tagjai. Emeljék föl szavakat mellettem mindazok, kik pártolják ezen eszméket. Hogy megmaradhassunk, hogy lássák életünket, hatnunk és tennünk kell. Ne várjuk, „dum defluat annis!“

Csiky Lajos.

A Lugossy Codex.

(Folytatás.)

96. Cantio de extremo iudicio. Matth. 24. cap. Emlékezzél kérlek ó emberi állat jövő dolgaiddról... halotti ének a XVI. százból; fentartja magát 1698-ig.

Alatta: 1634. Dec. 7. Vasárnap reggeli 8 órakor.

98. Ének, nótája: Hallgasd meg atya isten.

Hozzad kiáltásunkat

Hallgasd meg ur isten . . .

Alá-írva: „Marozsán Johannes S. Her: Szöllösi Com-
patri suo sibi q. amando Pan: Somoyio scripsit 1635. 8 die
Aprillis.“

Dallama a reformátusok régi É. k. 277. sz. a. talál-
ható, melyről emlékeztem, midőn 1885-ben a „Prot. egyh.
és isk. lap“ 13. sz. Kolosy Elvira X. Zsoltárát közlém.
Egy kiváló becsű, ritka szép, régi magyar gyöngy!

A szöveg a ref. régi É. k. 312. sz. a. felfalálható e
czímen: „Étel előtt való dicséret“, — im, 1635-ben már
megvan, de a Cantionaléban én 1736-ban láttam először. —
Lehet azonban, hogy valamely általam nem látott XVII.
száziban is benne van. Érdemes volna kissé új alakba öl-
töztetni.

Marozsán Jánost pedig a XVII. sz. énekirói közé fel-
veendőnek ítélem.

98. Historia az Szigetvárnak veszéséről,
melyet Zolimán török császár megvevén, ke-
zéhez kapcsola. Nótája: Szirtelen vesződ... mi ez?
semmi egyéb, mint Tinódi „Szegedi veszedelmé“-nek
nótája, — melyre azonban ezt énekelni nem lehet, im:

Szertelen vesződelm lám gyakran érkezik

Istennek ostora fejünkön jelenik

A kegyetlen pogány rajtunk dühösködik

Mert a mi életünk lám sohasem jobbodik = 13.

Ez ének pedig mind 11 tagu sorokból áll, im:

Végostromon Zrinyi Miklós nem vala,
Mert halálos ágyában fekszik vala,
Nyolczadik ostromon sebesült vala,
Egy jancsár ágyához akadt vala.

Harmad napig az jancsár eltítkola,
Hogy meghalna eszébe vette vala,
Az basáhnak megjelentette vala,
Fejét az vitéz urnak elvötték vala. (12)

Az u. v. szerint 1566., tehát az ostrom évében szerez-
tetett, — a történelemben eddig úgy tanították, hogy Zri-
nyi a végkatasztrófán esett el! (Nyomatott csonka példány
volt, erről Toldy ktárában).

A „Szegedi veszedelem“-re nézve, — Tinódi és más
történeti adatok után — egyező a történészek véleménye,
hogy az 1552. Február utolsó napjaiban történt, van azon-
ban ellenkező adat is, nev: Borsos Sebestyén króni-
kája ezt írja róla:*)

„1553. esztendőben Szegedet Tót Mihály az hajdukkal
megvevén, de az ur isten nem tartá sokáig benne, mert az
Isten igéjének hirdetőit kiüzték vala onnat, kiket a törökök
nem bántottak, sőt tisztességben tartottanak, továbbá ad-
ták vala magukat a nagy részegségnek és paráznaságnak,
mely miatt Szeged alatt a hajduk a törököktől mind levá-
gatának.“

Megjelent e szigethi krónika nyomtatásban a XVI.
százban, hely nélkül, betűi után ítélve a kolozsvári Heltai-
féle nyomda termékének látszik.

Toldy F. bőven értekezik róla M. költ. tört. II. kiad.
155—57. l.

Alatta: Paulus Somogius A. D. 1627. Descripsi
totum quia non habuj potum, si si habuissem potum, non
perfecissem totum.

*) Lásd: Gr. Mikó „Erdélyi történeti adatok“ I. köt. 15. l.

103. Gismunda ismeretes históriája. vf: Geor-
gius Enyedi Transilvanus; — a későbbi unitárius püs-
pök e históriát még ifju korában (mint az utolsó két vers
mondja: piros pünköst havának közepiben 1574-ben) diák
nyelvből fordította, mely nyelvre ismét Boccatus olasz
eredetijéből fordítottatott s igen kedves olvasmány volt az
időben, több kiadást ért, (1577. 1582. 1592. 1624. 1683.
1700.)

115. A nagy Ábrahám pátriarchának kö-
rösztiről való szép historia, Mózes próféta
írásából. — U. e. v:

Ez sz. históriát az ki versekben írta,

Földében lakó nép ötöt megnyomorítá,

Édes hazájától az pogány is megfosztá

Nyomoruságában ezzel magát biztatá.

(ki ez? ... nem tudom!) U. v. szerint 1555.)*

Alatta: 1630. Julius utolsó napján per Paulum L.
Somogium, in Uy-falu.

120. Ne hagyj el esnem felséges isten...
Nagybánkai Mátyai éneke, mely a reformátusoknál 1808-ig
fentartá magát, dallam: Sztárai.

Mv. Born. 224. l. U. v. 1577.

Alatta: 1630. Aug. Paulus L. Somogyi.

121. Szerémi Illésé, igen szép.

Emlékezzél meg te gyarló ember az te istenedről,

Hála adatlan te soha ne légy az ő jóvoltáról,

Lám az madarak mely igen reggel énekelni kezdnek,

Miként az uton őket teremté el nem felejtkeznek.

XVI. százi, a Cantionaléba 1652-ben jön elő mint köz-
ének, eddigi tudomásom szerint.

121. hzl. Vitéz Francisco históriája, — vf:
Éljen Bánfi István, — u. v. 1552. Vasfai Gáspár.

Alatta: 1632. Febr. utolsó napján.

(Itt következik egy „Elismervény“ (külön a kötetbe
költve), kelt Bpsten 1878. Julius 18. Muzeum körut 15., —
melyben Pethó Gyula, a kir. magyar Természettudományi
társulat titkári hivatala részéről kéri Lugossyt, küldené fel
e Codexet, hogy a 130. l. köv. verset — mely a drága gyön-
gyök mivoltáról és keletkezéséről szól — és semmit egye-
bet — a társulat közzé tehesse, mely után — két hét mulva
— Pethó a codexet sértetlen állapotban haza küldi. Erre
Lugossy Aug. 10. rájegyzí, hogy P. ur a codexet aug. 9-én
hibátlanul visszaküldé s jelen elismervény hatálytalan, ezt
még zöld írónnali keresztülhuzással is tanusítja.)

130. Christus Matthei 13. comparat reg-
num coelorum negationi querenti Margari-
ta s. Nóta: Mikor Egyiptomból zsidó nép kijött etc.

Alatta: 1627. p. Paulum L. Somogium,
scripsit in Gige, in aedibus suis. Szerző ismeretlen.

Gige, ref. eccla Somogy megyében, (u. p. helyben) itt
nem tudnak Somogyiról semmit!

Hogy e drága gyöngyről szóló verset Gigeben írta,
ugy vélem kimagyarázhatni, hogy Ujfaluból, mint a féle-
„Mester“ atyafi látogatásra mehetett.

133. József históriája, az u. v. így van:

Ezer ötszáz és az hat esztendő számban,

Böjtben az beteges martius havában,

*) Nem-e Huszár Gál, kit ez idő előtt üldözött el Oláh Mik-
lós az alföldről?!

Magát vigasztalván háboruságában
Nagybányai Mátyás szörzé beteg ágyában.

Itt toll hiba van, mert az 1580. kolozsvári (első) kiadásban:

Ezer ötszáz ötven hat esztendő van, hol a szerző neve Nagy bányai Mátyás.

Szilády Áron is 1556. év számmal közli a Régi m. költ. tára 4. köt. 36. l., de N. B. M. életénél (a 267. l.-től) be is bizonyítja, hogy szerző neve Nagy-bányai, (N.-szombati ref. pap) az eltérés Toldy hibás olvasása folytán lett.

Mv: 1580. — Born. 270. l. — ebből másolva a lipcei codex 35. l. (szerző itt N.-bányai.)

Alatta: per Paulum Somogium in Uy-falu 1630. die 4. Octóbris.

Kálmán Farkas.

(Folyt. köv.)

Kommentár a párbérhez.

F. Varga Lajos tisztársam sorait olvasván a Debreczeni Prot. Lap 34-dik számában, megvallom, kalapot emelek cikke előtt; s ha ezen tovább fűzése az ő nézetének lankadt és bádgyadt, oka az, mert még most, mikor e b. lap részére ezen kis cikket megírni akarom, nálunk is olyan meleg van, hogy a nagy hőségben úgy jár a gondolat, mint a fagyalt, mely a vaskonyha sütőjébe kerül. Kérem, ne lépjen meg senkit is a t. olvasók közül a fagyaltnak említése, hiszen nem ösmerem én azt, csak hírből s róla csak annyit tudok, hogy azt bizony nem kell megfuvni. Nem is az ilyen magamforma párbéres papnak való csemege az, ki arra van méltatva, hogyha kenyeret akar enni, keljen fel korán s feküdjék későn s végezvén a napi templomozást, süttesse kopaszodó fejét az augusztusi forró nappal, mert ha mezei gazdaságát elhanyagolja, a kedves párbér mellett, még meglevő haja is elhull, ama paizsos férfiú, a szükségnek paskolása alatt.

Gyönyörű napok a most folyók, a kis falusi párbéres papok életében. Az ingyen szolgálatra kötelezett s e miatt kötéllel fogott egyházi, most jár a kedves elnevezésű párbért szedni. Innepi köntösét veszi magára s ponyvát terítvén a nyikorgó szekérre, izlésteljesen elhelyezi a fél és egész vékát, mellé illeszti a két csapófa közül a domboru élüt, melylyel a beszédett gabonát beméri; a homoru élüt pedig gondosan elrejtí a ponyva alá, melylyel ő a hívek házában eszközözi a csapást. Jár a faluban házról-házra, de csak a tizediknél akad egy véka bér, miért? azért talán, mert még nem csépeltek? Dehogy is azért! ennek más oka van, az t. i. mert még nem rostáltak s így a szórórostának azon sipján, melyet papsípnak neveznek, nem folyt még ki az az ocsu, melynek láttára a szegény papcsalád szeméből könnyek fognak majdan kifolyni. Este aztán megérkezik nagy triumphussal felszeker valamivel, minek találó neve a „minden aljasságok aljassága” és ez így megy mind a sáros őszi napok beáltáig s a begyülni kellett 40 köből helyett megjön épen fele, a többi kint marad a következő évekre, a hátrány addig szaporodván, miglen elévül, nagy vigasztalására a párbéres papnak.

Hogy milyen az a begyült valami, elég lesz róla annyit mondani, hogy lehetőleg feltisztítván, 20%-a a légbe

s földre szállván por, polyva és szemét alakjában, a megmaradt rész sulya, szerényen lapul meg a 60—70 kiló közt. De van ennek még más kellemetes oldala is; tetszik valakinek a mult évről megmaradt gabonahulladékot a hombár fenékről összeseperni, melynek már minden egyes szemje külön utazik — nem ugyan vasuton — hanem az ugynevezett zsuzsoklábakon, ezt a jó egyházi közibe zudítja a többinek s így azon kedves meglepetés áll elő, hogy a mit a pap nagy fáradsággal maga termelt, azt is megsemmisíti; s mily csuda, még se tudunk örülni a párbérnek.

Ha fixfizetéssé változtatnák az egyházi felsőbbség határozata által az emlegetett párbér, akkor a gondnok, a nem összeszedett, de a tartozók által személyesen felszállított gabonafélét, ha nem elég tiszta és jó, nem fogadná el, hanem vagy visszaadná az illetőnek, vagy rostára öntetvén, megtisztíttatná s így ha a 40 köből párbér 30-ra devalváltatnák is, de az legalább biztos és olyan lenne, melyet a piacon el lehetne adni, míg a párbérre igen sokszor nem akad vevő. Jellemző esetet tudok egy lelkésztársamtól, ki piacra szállítván fixfizetésbe nyert buzáját, egy vevő megnézte azt s nem ösmerve a tulajdonos papi jellegét, oda nyilatkozott, hogy neki csekélyebb minőségűre volna szüksége, mert azt párbérmegadásra venné.

Bizony szomorú állapot ez s nagyon kívánatos, hogy vagy az új s kötelezett sulymérték használtassék a párbérszedésnél, vagy teljesen eltöröltetvén, mindenütt fixfizetéssel cseréltessék fel.

Hát az egyházközségi tagok által teljesített szokott szolgálmány, szántás-vetés, kaszálás, gyűjtés, szénabehordás stb.-ről mit mondjunk? — ezeket látva, bizonyos kelletlen humor lepi meg az embert. Négy hold földnek egyszeri megszántása eltart sokszor 4 hétig; s milyen az a munka? igazi keverés; elvadul a rossz munka miatt a legjobb föld is anynyira, hogy a belevetett magot is alig adja meg. Kaszálás alkalmával egy-egy ismétlő iskolaköteles gyermeket küldenek ki, hogy a paprétjén tanuljon kaszálni. Szénahordás leginkább az esős idők beálltával történik, midőn az atyafiak magoknak nem dolgozhatván, letöltik a gyűlöletes egyházi közmunkát. Van reá eset, hogy a belhivatalnok 6 csihe szénájából ma behozatik kettő, holnapra már nincsen szekér, feljön az eső s a darab boglyán keresztülfut a zápor, vajjon ki szán meg bennünket falusi papokat ilyen helyzetünkben?

Ha indítványozzuk, hogy a közmunkát váltsák meg a hívek, akkor az a felelet: sok a fizetni való, nem bírjuk, ha természetben kell szolgálni, akkor nem érünk rá a felelet.

Nem óhajtom én, mint F. Varga Lajos tisztársam se óhajtja azt, hogy az állampénztárából nyerjük fizetésünket, mert abban nem lenne köszönet; de igenis óhajtom, hogy az egyházi felsőbb hatóság mondja ki a párbér és közszolgálmány eltörlését, legyen a belhivatalnokoknak fixum fizetés adva s a természetben való közszolgálmány készpénzre változtassék át. Ha ez így lenne, sok szegény falusi papra rá derülne a várva várt jobblét napja.

Egy párbéres pap.

Mizériák.

I. E g y h á z i é v.

A mizériák közt, melyek egyházi életünkre nyomasztólag nehezdednek, nem utolsó helyen áll nálunk az egyházi év rendezetlensége. A zsinat, mely elismerésre méltó buzgósággal igyekezett a közalap létrehozása által segíteni a szegény egyházak és belhivatalnokok helyzetén, tulhalmozott teendői miatt nem terjeszthette ki figyelmét mindenre s nem kereshette fel az egyház testén mindazon sebeket, melyeket gyökeres műtét által orvosolnunk kell s melyeket ha ekkép nem orvoslunk, hiába gyógyítgatjuk a sebek felületét a koronkénti segélyosztással, mint enyhítő gyógyirral, — a baj, a mizéria, az által megszüntetve nem leend.

A jövő zsinatnak lesz tehát az — szerintem — feladata, hogy miután a szervezés nagy munkája már befejeztetett, felkeresse az egyház testén itt-ott még vérző sebeket s bár a zsinat összeülésének ideje még kissé távol van: azt hiszem, nem cselekszünk helytelenül, sőt a zsinat munkáját csak megkönnyebbitjük, ha a bajokra már előre rámutatunk s addig is, míg a gyökeres orvoslás ideje elérkeznék, a magok mivoltában feltárjuk azokat.

Ezen bajok közt — mint már mondám — nem utolsó, sőt szerintem első helyen áll: az egyházi év rendezetlensége. Mert be kell vallanunk, hogy e tekintetben nem hogy egyöntetűség volna nálunk, sőt a legnagyobb rendezetlenség uralkodik közöttünk. Igaz ugyan, hogy a lelkészek szolgálati éve a legtöbb helyen, sőt csaknem általánosságban tavasszal — április 24-ke táján — kezdődik, de eltekintve attól, hogy ez — mint alább majd meglátandjuk — a legszerencsétlenebb időpont, ugy a hivatalba először lépőre, mint az egyik helyről másikkra változó belhivatalnokokra nézve, már magában az, hogy a tanév kezdete ugy az alsóbb, mint a felsőbb iskoláknál szept. 1-re esik s ehhez képest a tanítók szolgálati évét s hivatali változását is egynémelyik egyházmegye igen helyesen szept. 1-re tette át, míg más egyházmegyékben ugy a lelkészek, mint a tanítók szolgálati évkezdeté a régi maradt: már magában ez — mondom — oly visszás sa hivatali változást vagy átmenetet egyik egyházmegyéből a másikba annyira megnehezítő, a jövedelmen való osztozkodásnál — mely ily esetben a szolgálati évét félbenhagyott belhivatalnok változásánál mindig előfordul — oly sok kellemetlenséget szülő körülmény, hogy erre a majdan bekövetkező zsinatnak multhatatlanul ki kell s hiszszük, hogy ki is fogja figyelmét terjeszteni s az egész magyar ref. egyházra nézve egyöntetű eljárást fog e tekintetben megállapítani.

A főkérdés tehát most — mielőtt az országos zsinat a maga idejében összeülne — az, hogy minden körülményt összevéve, minden érdeket megfigyelve, melyik volna a legalkalmasabb időpont az egyházi, vagyis szolgálati év kezdetéül ugy a lelkészekre, mint a tanítókra nézve egyaránt? Lehetnek, a kik talán kicsinylik e kérdést; különösen pedig a nagy egyházakban lakó belhivatalnokok, kik rendszeren évnegyedenként kapják fizetésöket, természetesen nem is ismerhetik eléggé ezen kérdésnek fontosságát, csak a kinek alkalma van a vidéki kisebb egyházak s azokban lakó belhivatalnokok életét, ez utóbbiak csekély jövedelmének beszolgáltatása

idejét és módját figyelemmel kíséreni, csak az tudja igazán, hogy mily sok függ attól, hogy az egyházi, vagyis szolgálati év tavasszal, vagy pedig az eddigi szokástól eltérőleg őszszel kezdődjék-e s hogy az eddigi szokásnak, a tavaszi évkezdetnek — melyet határozottan elvetendőnek tartok — mily sok szegény belhivatalnok lett anyagi tekintetben egész életén keresztül áldozatja?!

Vegyünk csak egy kezdő embert, akár lelkészt, akár tanítót, ki legelőször s épen tavasz idején lép hivatalba. Azt mondanom sem kell, hogy ezek közül bizony a legtöbb üres tárczával kezdi meg pályáját, mert hiszen a lelkész káplánkorában nem szerezhett semmit; az ugynevezett „academica promotiók“, vagyis 2—3 éves tanítóságok, melyek régebben a pályavégzett hittanhallgatóknak módot nyújtottak arra, hogy addig is, míg kápláni állomás nyílnék előttük, magokat fentarthassák, sőt a legtöbbször fizetéstelen kápláni évekre is takarítsanak meg valamit, ma már állandó tanítóságokká levén változtatva, megszüntek a lelkészi pályára induló ifju emberre nézve jövedelemforrásul szolgálni. A mit pedig ez idő szerint káplánok alatt keresnek, még ha mint ilyenek fizetést kapnak is, elég ha belőle magokat tisztességesen fentarthatják. Hát még az oly segédlelkészek, a kik fizetést sem kapnak, hogy gyűjthetnének valamit lelkészi pályájuk kezdetére? Pedig ilyenek is vannak ám nagy számmal. Hiszen történt már — állítólag — olyan is, hogy az illető fiatal ember, csak hogy káplánokba jusson, még a kosztpénzt is kész lett volna özvegy édes anyja jövöltából fizetni s még így sem juthatott segédlelkészi állomásba. Bizony ez is egy, még pedig nagy mizéria minálunk!

De menjünk tovább. A kezdő lelkész vagy tanító — mely utóbbi rendszeren még szegényebb sorsuakból kerül ki — megkezdik tehát hivatali pályájukat t a v a s s z a l, üres zsebbel, lapos tárczával s mint kezdők legtöbbször kis helyeken, szegényebb egyházakban. Ha jövedelmök élvezetében — bármily kevés legyen is az — azonnal beléphetnének, még csak meg tudnának élni valahogy, mert részletenként kapván kezökhöz a jövedelemnek most egyik, majd másik ágát, okosan feloszthatnák és takarékosan kezelhetnék azt, ha ugyan nem könnyelműek s nem tévesztik szem elől azon életszabályt, hogy „addig nyújtózzék az ember, a meddig a takaró ér.“ Ámde egész félév telik el bele, míg a hivatalba tavasszal lépő lelkész vagy tanító faluhelyeken — pedig ezek vannak legtöbben — valami jövedelemhez jut. Az aratás abban az évben még nem az övé, — azt hivatali elődje vagy annak utódai viszik el s így neki be kell várni az őszi hónapokat, be kell várni sokszor a telet, míg egy egész évi szolgálatáért hivatali jövedelmének ugyszólván csak feléhez, a proventjövedelemhez jut, mert hiszen a másik felét az arattató előd vagy annak utódai vitték el. Ugyde tavasztól őszig is élni kell s minthogy az a magános kezdő fiatal ember sem élhet el egy félévig semmiből, tehát adósságot csinál, még pedig annál többet, mennél vérmesebbek a jövőhöz, illetve a második évi egész jövedelemhez kötött s a nagyitni szerető emberek által — milyenek mindenütt vannak — folyton táplált édes reményei. Az első félévi hitel azonban a második félévben bejött féljövédelmet egészen fölemésztvén, a második félévet ismét hitellel kell kihuzni, melynek törlesztésére a második évi — már egész — jövedelemnek ismét felét kellestven for-

ditani, így a második évre is, sőt fokozatosan minden évre csak fele jövedelem marad s az ily szegény pap vagy tanító folytonosan hitelből kénytelen élni, ha csak magánvagyon nincs, ami ritkaság, — vagy esetleg valamely „jó házas-ság“ által nem segít magán, a mire pedig az ilyennek vajmi kevés kilátása van s ha elvétele olykor mégis megtörténik, meglehet, hogy ez által meghasonlásba jön önmagával és a tannal, melyet a házasságra lépőknek éppen ő hirdets csak-hogy az anyagi gondoktól szabadulhasson, lelkipásztorhoz nem illő módon az anyagiakért szíve legszentebb érzelmét áldozza fel.

Nem sokkal van jobban dolga az ily eladósodott szegény behivatalnoknak aztán akkor sem, ha valamivel jobb egyházba változik, mert oda is adósságot vivén magával, ott is folytonosan, sokszor egész életén keresztül az első évből fokozatosan leszármazó adósság törlesztésével kell küzdenie. Azon reményében, hogy a több jövedelemből régi adósságát majd csak törlesztheti, igen sokszor megcsalatozik, mert a több jövedelmet a már megsaporodott család élethezükségei felemészti, ha ugyan az adósságot még nagyobbra nem növelik. Mert az az első évről származott adósság lesz az a veszedelmes Moloch, mely mindent elnyél, melynek mindent oda kell hányni, — oda a várvavárt s potom áron eladott aratás termését, még mielőtt azt kellően lehetne értékesíteni, — oda az egyik vagy másik alapból nyert egyházi vagy állami segílyt a nélkül, hogy a jelen szükségének s talán nyomorának enyhítésére fordíthatnák.

Mily egészen más volna a helyzet, ha az egyházi év nem tavasszal — mint a legtöbb helyen most — hanem ősszel, szept. 1-sővel, vagyis az iskolai évvel egyidejűleg kezdődne! Eltekintve attól, hogy ez az időpont egészségi szempontból is csak oly alkalmas, sőt talán még alkalmasabb a költözködéssre, mint a tavaszi, egyéb tekintetben mily sok előnye van ennek úgy a kezdő, mint egyik egyházból a másikba változó behivatalnokra, vagyis azok legtöbbszörére nézve! Ősszel kezdvén meg hivatalát, jövedelme egy részének, az úgynevezett „proventusnak“, mindjárt élvezetében lép s nem kénytelen adósságot csinálni: e mellett a földek termését is még azon egyházi évben magához vehetvén, szolgálati évében egész évi jövedelmét meg is kapja. — És ha más egyházba változik? Oda sem megyen üres kézzel, mert volt egyházából a föld termését, hasznát magával viszi s nem kénytelen szegyenkezni hallgatói előtt, mint az a szegény behivatalnok, ki tavasszal már mindenét fölémészti, adóssággal terheltén új egyházába sokszor még kenyeret is alig viszen magával.

Szigoru, de hü rajzát adtam a valóságnak, midőn a nem helyesen választott tavaszi egyházi évkezdést által rendszeren előidéztem szokott nyomorról szólottam. Ám ha nem így van, szóljanak ellene azok, kik a dolgot másként látták, másként tapasztalták, — én saját tapasztalataimat irtam le s ezek alapján óhajtom és pedig buzgón óhajtom, vajha a decennium leteltével majdan összeülendő zsinat, a tavaszi szolgálati évkezdést eltörlésével, a őszi évkezdést állapítaná meg mindenütt!

Segesvári József.

(Folyt. köv.)

A szatmári egyházmegye őszi gyűlése.

Sürgős okok miatt meglehetősen rövid idő alatt hívá egybe egyházmegyei elnökségünk e gyűlést s részben ennek tulajdonítható, hogy a meghívottak nem valami nagy számu érdekeltsége mellett lőn az megtartva szeptember hó 21-én, a sz.-németi egyház tanácstermében.

Esperes ur égbeemelő imádságával megnyitván a gyűlést, a tanácsbírói kar egészített ki „ad hoc“ világi részről Kolosmay Sámuel szatmári ügyvéd, egyházi részről id. Varga Lajos panyolai lelkész urak által. Majd jelenté esperes ur, hogy a világi tanácsbíróra és jegyzőre beadott szavazatok felbontatván, végre-valahára megállapodást jeleznek, a mennyiben elsőnek Galgóczy Zsigmond porcsalmi földbirtokos, másodiknak Hérmán Mihály szatmár városi tisztii ügyész szavazattöbbséggel megválasztottak. Sajnos azonban, hogy Galgóczy Zsigmond ur a tanácsbíróiságot nem fogadta el s így újra szavaznunk kell. Hérmán Mihály ur — kiben egyházmegyénk kitünő erőt nyert — nem jelenhetett meg ezuttal; esküjét később fogja letenni.

Aztán tárgyalás alá vétettek a meghívóban jelzett ügyek. Ezek között sorrendben is, fontosságra nézve is első volt a konventi tagok választásának kérdése. Egyházmegyénk nem nyughatván meg a konventi tagok választása kérdésének olyképeni megoldásában, mint azt a tavaszi egyházkerületi gyűlés elhatározta, alapos indokolás és vitatás után egyhangulag magáévá tette a következő indítványt:

„Mondja ki a nt. egyházmegyei közgyűlés, hogy: egyházkerületi gyűlésünk többségének azon — az egyházalkotmányunkat mélyen érdeklő kérdésben tanusított eljárását, önkormányzati jogainkon ejtett nagy sérelemnek tartja; a szerinte nem törvényesen választott konventi tagok választását törvényesnek el nem ismerheti; a konventi tagoknak az egyes egyházak presbyteriumai által való választásának törvényes jogához a történetek után is határozottan ragaszkodik, e jogáról soha le nem mond; s a törvénytelen választás megsemmisítésére — a mint azt a magyarországi egyetemes ref. egyház törvényben kimondott egyetemességének eszméje is követeli s a miként ez már három egyházkerületben törvényszerint történt is, és a miként a mi főt. egyházkerületünkben is már az első választást megelőzőleg határozatilag kimondatott: kéri a főt. és méltóságos konventet egyházkerületünkben egy új, a presbyteriumok útján megejtendő választás elrendelésére; a főtiszt. egyházkerületet pedig e határozatának a főt. és méltóságos konventhez fölterjesztésére.“ E megállapodás a testvéregyházmegegyékkel közöltetni határozottatott. Az indokolásban különösen kiemeltetik a törvény rendelkezése mellett az az érv, hogy: ha már presbyteriumaink választják egyházi hatóságaink minden fokozatán ama testületek tagjait, melyek szűkebb körben jurisdiccióra vannak hivatva: hogyan vétethetnék el éppen a konventi, legfelsőbb fokú jurisdiccióra hivatott tagoknak választási joga presbyteriumainktól? nem különben az, hogy: akkor, midőn egyházunk egyeteme egy új terhes kötelezettséggel lőn sújtva az orsz. közalaphoz járulás folytán és e nagy fontosságú intézmény éppen a konvent kezébe van letéve: hogyan lehessen ugyanakkor a presbyteriumok jogaival olyképen szűkmarkoskod-

ni, hogy ne folyhassanak bé ama vitális érdekeket hordozó testület tagjainak közvetlen választásába? és kiemeltetik az az épen nem kicsinylendő morális oldal, hogy: daczára amaz erkölcsi kötelezettségnek, melynek az egyházmegyék és ezek bizalmi férfiai közt szükségképen fent kell állani, sajnos tapasztalatul jelentkezett e kérdés egyházkerületi gyűlésen lett eldöntésénél ama kötelezettség megtagadása; nem csak, hanem ama régi, egyházunk közszellemét magas mértékben dicséretesen jellemző szokásos elv, hogy az egyházmegyék többségének véleménye mindig döntőnek tekintett: e kérdésnél egyszerű szavazás által egészen ignoráltatott.

Tárgyaltatott a közalap ügye. Előző évekről több-kevesebb hátrálékok vannak kint; ezek befizetésének határideje július hónappal lejárt; az adózás tovább nem tűrhető; alispán e gyűlésből fölhivattatott, hogy a szolgabíráknak, eljárásuk eredményéről jelentéstétel követelése mellett, zárt határidő alatt tegye kötelességévé a hátrálékok behajtását. A rendes és rendkívüli államsegély kiosztásának módozata hosszas szóvita után olyképp állapított meg, hogy: a kik eddig e segélyben részesültek, ezuttal még részesülhetnek mindkét czímen; jövőre pedig — az egyházmegye újabb intézkedéséig — a rendesben részesülnek — Ura külön Ujfalutól — az eddigi egyházak, a lelkészek s tanítók az angyalosi kivételével mind; a rendkívüliben azonban időről-időre az az iránt folyamodók, akár egyházak, lelkészek vagy tanítók — kellő mérlegelés után.

Legtöbb időt vett igénybe a tanítói gyámpénztár, ez az augiási istálló, melynek környezete — mai állásában — csak büzt és undort gerjeszt. Hogy ki a hibás e teméntelen rondaság felhalmozódásában, azt a vizsgálat fogja kideríteni. Annyi áll, hogy ez intézet jó urai annyit értenek a pénzkezeléshez, mint hajdu a harangöntéshez. Ki van nygvan mutatva mintegy 7000 frt tőke; de annak legnagyobb részére rá illik a mult idői ének: „mind tündöklő arany, ezüst, elenyészett mint tüzi füst.“ De hiszszük, hogy a kezelő választmány ez időszerinti derék elnökének sikerülni fog az egyházmegyei küldöttséggel egyetértőleg rendbe hozni e pénztár állását, s felelősségre vonatni az eddigi felelőtlen kezelőket. — Borzova kérvénye, az egyházi szolgálmányok megváltását illetőleg, megnyugvással lön elintézve.

Cseke!... Brr!... Édes testvére a tanítói gyámpénztárnak... Mi minden történhetik a nap alatt!... Egy kis prospectus ime. A regále jövedelem — ha ezer frtra fölmege — 100 forintot biztosít a református, 50-et a r. kath. lelkészeknek. Száz frt szép summa; ezt biztosítani kell. Nos hát lelkész atyánkfia fölcsep regále-liczitánsnak (bizonyosan Pál apostol Timótheushoz és Titushoz írott leveleitől bátorittatva); már 1035 frt az igérvény, de ő (hihetőleg II. Péter I. 10—12-től buzdittatva) srófolni kívánja s fölugrik 1036 frtra... megperdül a dob: egyszer, kétszer... senki többet?... háromszor... Tiszteletes uramé — az árenda.

Roppant össze is vág: urasztali kehely és — pálinkás butykos! De mire nem jó a pihent ész. Hiszen tiszteletes uram az egyház nevében liczitált (!) No hát az egyház lesz az árendás — ur. Ezt így elvégzi a presbyterium, elfogadja nagybölcsen a közgyűlés (!); de tovább minek vinnénk e nemű dolgot; potom egy néhány ezer frtja játszik csak az

egyháznak; az egyházmegyére ne is hederits, hanem — re bene gesta — presbyter uraimék mérjék a sört, bort, pálinkát. Kiszolgáló főpincze: a papi; aztán nagyszerű bor- és pálinkakóstolások és — korcsmaházi kedves jelenetek. Ez a morális oldal. A reális: 1000—1500 frt teher máris... és a jó szegény templom, immár több évi vakolatlan meztelenségében, porladozó tomporáival, verébfészkes ereszeivel pírulva nézi mindezt... És jön a kérvény: „árendás pap nekünk nem kell, korcsmáros presbytereket nem tőrünk: szabadítsatok a rondító büztől!“ Egyházmegyénk nagyja, kicsinye busan fejet csóvál és kimondja: „a regále-bérlet ezennel érvénytelen; e naptól kezdve megtiltja az egyházi vagyon kockáztatását; mind azok a károk, mik a regáleügyletből az egyházat érték: az ügylet megkötői terhére rovatnak.“... Az anyagi deficit tehát majd csak talál fedezetet; hanem az erkölcsi!... No, majd csak azt is eltakarjuk egy pár urasztali sávós abroszszal.

Szinte jölesett oda hagyni a spirituszgőzzel telített árendás világot s a fülesdi atyafiak felé fordulva lelkőkre kötni, hogy: csak fizessék a papi buzailletményt ezután is „ki-ki tehetsége szerint“ (a régi jámbor díjlevél bölcs meghatározása), csakhogy az összes „tehetség“ 65 köből buzában fixiroztatik. Nagy Károly s. lelkész atyafi szatmári, Varga Károly pedig id. Varga Lajos mellé panyolai segédlelkészül kebeleztettek. Tanítói választások megerősítettek; végül néhány kisebb jelentőségű magán ügy elintéztet nyervén: közebédre sietett ki-ki és e közebéd — horrendum dictu — csöndes társalgás közben úgy lefolyt, hogy a hagyományos tősztirozásnak hire-hamva se volt; szétoszlottunk; hogy a másnapi jegyzőkönyvi hitelesítésre maradt-e bent avagy csak három szál ember is, azt — jó lélekkel írom — nem tudom; de hogy jegyzőkönyvünket csak majd jövő őszön fogom üdvözölhetni: azt teljes határozottsággal állítom. De hát — patvarba is! — minek siessünk vele?

Földesi Péter.

Különfélék.

A debreczeni főiskolai szénior és esküdtfelügyelők ünnepeles beiktatása szeptember 29. d. e. 10 órától fogva ment végbe több főisk. tanár s a tanuló ifjuság jelenlétében. Az esküdtfelügyelők már előbb zárt teremben irtak dolgozatot, a következő tárgyakról: „A szabadakarat és az isteni kegyelemről szóló tan egyházunk, a katolikus és a lutheri egyház hitrendszerében.“ „Munus et officium juventutis studiosae necnon moribus ejusdem invigilantis constitutorum scholae juratorum quid sit, — doceatur.“ Az ünnepély főtárgyát a szaktanár által már korább megbírált széniori székfoglaló értekezés fölolvása képezte. Az értekezés, — mely tárgyát az ujszövetségi theologia köréből vette s főleg Weiss B. „Lehrbuch d. bibl. Theol. d. N. T.“ cz. jeles műve nyomán halad — ily czímet visel: „A hit által való megigazulás tana Pál négy nagy tan- és vitalevelében.“ Ezután következett a fölesketés ténye. Végül Dr. Kovács S. ak. igazgató intézett beszédet az ifjusághoz és az új hivatalnokokhoz, fölmutatva ezek előtt, hogy a föladat hiv megoldása által azon szerény administratív ügykörnek is súly kölcsönözhető, melybe ünnepelesen ez alkalommal lépnek be. — Sass Béla szénior értekezése általánosan feltűnt; alapos és

mélyre ható exegétikai jártasságot tanusított a jeles képzettségű ifju nehéz témája feldolgozásában. Az új esküdt-felügyelők nevei: Szentgyörgyi Kálmán, Szabolcska Mihály, Szabó János és Pataki Sándor.

A debreczeni főiskolában az 1886⁶/₇-ik iskolai évben beiratkozott tanulók általános számszerinti kimutatása 1886. szeptember 30 ig: 1. Hittanhallgatók. I-ső éves hittanhallgató 11; II-od éves 16; III-ad éves 16; IV-ed éves 14; végzett hittanhallgató 10. Hittanhallgatók száma összesen 67. 2. Jogtanhallgatók. I-ső éves joghallgató 37 rendes, 3 rendkívüli; II-od éves 28 rendes, 1 rendkívüli; III-ad éves 23 rendes; IV-ed éves 16 rendes hallgató. Joghallgatók száma összesen 104 rendes, 4 rendkívüli. 3. Tanítóképezdészek. I-ső éves tanítóképezdész 28; II-od éves 29; III-ad éves 30; IV-ed éves 19. Tanítóképezdészek száma összesen 106. 4. Gymnasiumi tanulók. I-ső osztályban nyilvános tanuló 118. II-ikben 103, III-ikben 65, IV-ikben 86, V-ikben 64, VI-ikben 58, VII-ikben 75, VIII-ikben 74. A gymnasiumba összesen 643 tanuló iratott be.

Debreczeni lelkészjelöltek külföldön. Eddig még, tudunkra, három volt tanítványunk van külföldön, u. m. Dávid Gyula Utrechtben, Buday János és Török Zoltán Edinburghban. Illyés Endre mult iskolai évi szénior Berlinbe menend. Szeretetünk kíséri messze földön tanuló ifju barátaink lépteit. Csak gyűjtsék a hasznos ismereteket oda haza tértök után, egyházunk egyetemének tesznek már mostani önképzésök által is nagy és üdvös szolgálatot.

Pályázati hirdetés. A tiszántuli ev. ref. középiskolai tanáregyesület által, — a folyó évi m.-szigeti közgyűlés határozata értelmében, a következő pályakérdések tüzetnek ki: 1) „Fejtsék ki az egyetemes és különös számtan előadásában az alsóbb és középkutatásnál használatni szokott módszerek (synthesis, analysis, genesis stb.) természete; mutattassék ki azok befolyása, ugy általában az értelem, mint különösen a matematikai felfogás ébresztésére, fejlesztésére s erősítésére; végül állapíttassék meg, melyeknek lehetne elsőseget adni a többiek felett, hogy a matematikai tanítás kettős czélja eléressék.“ Jutalma 50 darab arany. (A debreczeni ev. ref. egyház adománya.) 2) Általános tapasztalat, hogy összes középiskoláinkban, — habár a középiskolai képzés fokozatait és végczélját minden tanügyi hatóság megszabja, — az osztályozásnál és a főlebb haladásra képesítésnél, az óhajtott egyforma eljárás és különösen a kellő szigor hiánya miatt ezen czél teljesen elérve nincs. „Fejtsenek ki protestáns középiskoláinknál ezen bajnak mind okai a mult és jelen tanügyi és társadalmi viszonyaiból, mind véstteljes következményei a jövőre. Végül adassék javaslat a felől, micsoda eljárással lehetne ezen bajon segíteni.“ Jutalma 120 frt. (A békési ev. ref. egyház és város adománya.) 3) „A magyar protestáns tanárok érdemei általában a tudományok, különösbbe a magyarországi tudományos művelődés körül a tudományok különböző nemeiben kezdettől maig, kritikai méltatásával azok irodalmi műveinek.“ Jutalma 400 frank aranyban. (A m.-szigeti ev. ref. lyceumi kormányzótanács adománya.) Az 1-ső és 2-ik számú pályakérdésre nézve beadási határidőül 1887. május 15-ike, a 3-ik számúra nézve pedig 1888. május 15-ike tül-

zetik ki. A pályaművek idegen kézzel, tisztán leiratva, be- köttetve és lapszámozva s szerző nevét rejtő jelíges levéllel ellátva, — a fentebb kitett határnapig, — az egyesület elnökéhez küldendők. Csak egyesületi tagok pályázhatnak. Debreczen, 1886. szeptember 17. A tiszántuli ev. ref. középiskolai tanáregyesület elnöksége.

Missió-ügy. A csegei ev. ref. egyházhoz csatolt missiói területen, mely t. Polgár város, P.-Szent-Margita, Folyás, Nagy-Kapros és Ohat pusztákat — mintegy 6 □ mértföldnyi kiterjedésben — foglalja magában, a legközelebbi összeírás alkalmával, az ev. ref. egyházhoz tartozók száma, mely szám évenként több-kevesebb változás alá esik, következő: Lelkek száma 826, ezek közül férfi 422, nő 404, család szám 229, vegyes házas 39. Az egyházi felsőbbség által meghatározott lelkészi teendők, mely áll évenként körlátogatásból, a nagy innepek alkalmával — három központon — predikálásból és urvacsoraosztásból, pontosan teljesíttetnek s az illető hívek részéről meleg buzgósággal fogadtatnak. Az egyházi szolgálatok az innepeket megelőző vasárnapokon és az innepek másodnapjain hajtatnak végre. Kelt Csegén, 1886. szept. 13-án. Pethő Bálint ev. ref. lelkész.

Haláleset. Nagy Ferencz, Debreczen városi árvaszéki ülnök, Nagy Elek főiskolai tanár atyja, huzamosabb idő óta egyháztanácsos, volt egyházi főjegyző, legutóbbi 7 év alatt pedig gazdasági ügyeket intéző szakkbizottsági elnök, ki mint debreczeni presbyteriumi küldött, több ideig tanár-választói minőségben is működött egyházkerületi közgyűléseinken, élete 70-ik évében szeptember 30-án meghalt s október 2-án temettetik el. Béke a sok szenvedésben elhunyt derék férfiú poraira!

Beküldetett. Emlékünnepély, melyet Jelenik Almássy István volt coll. helybeli felügyelő és Rochlitz Gyula collegiumi pártfogók emlékezetére ült az eperjesi ev. ker. collegium 1886. szept. 8-án. Két emlékbeszéd és két költemény olvasható e füzetben, egyik emlékbeszédet Dr. Schmidt Gyula coll. helybeli felügyelő és országgyűlési képviselő, a másikat Hörk József coll. igazgató tartotta, a költeményeket egy theologus és egy joghallgató irták. A kegyelet jöl- eső szavait olvashatjuk mindezen beszédekben, költeményekben. Csak addig lehet nagy bármely intézet is, míg jöltevőinek emlékezetét tiszteletben tartja. Rochlitz Gyula végrendeletileg 30,000 frtot hagyományozott az eperjesi collegiumnak, Jelenik Almássy István pedig több mint másfél évtizeden át buzgó helyi felügyelője, jöltevője volt ugyanazon intézetnek.

Tudósítás. Van szerencsém t. lelkésztársaimnak becses tudomásukra hozni, hogy az általok már ismert (e lap f. évi 8-ik száma mellett mutatóványul közölt) „Házassági hírdetésről szóló bizonyítvány“ úrlapjai nálam, 10 ivenként 35 krért, ismét kaphatók. A megrendelésre s a pénz beküldésére legczélszerűbb postautalványt használni. Teljes tisztelettel Mike-Pércs (Hajdumegye). Nagy Lajos, ev. ref. lelkész.

Felelős szerkesztő: **Tóth Sámuel.** Szerkesztőtársak: **Csikó Lajos, Géresi Kálmán.**